

STM 1988

Den åhlströmska sångrepertoaren 1789–1810
Tillägg och rättelser

Av Martin Tegen

© Denna text får ej mångfaldigas eller ytterligare publiceras utan tillstånd från författaren.

Upphovsrätten till de enskilda artiklarna ägs av resp. författare och Svenska samfundet för musikforskning. Enligt svensk lagstiftning är alla slags citat tillåtna inom ramen för en vetenskaplig eller kritisk framställning utan att upphovsrättsinnehavaren behöver tillfrågas. Det är också tillåtet att göra en kopia av enskilda artiklar för personligt bruk. Däremot är det inte tillåtet att kopiera hela databasen.

Den åhlströmska sångrepertoaren 1789–1810

Tillägg och rättelser

Av Martin Tegen

Under arbetet med en gustaviansk sångantologi, planerad att utkomma i serien Monumenta Musicae Svecicae, har jag successivt lyckats avslöja namnen på en rad anonyma textförfattarens i den förteckning som publicerades i STM 1983. Olof Åhlström angav i regel tonsättarens namn i sina publikationer, men däremot sällan författarens. Norlind identifierade dock en mängd namn (i STM 1926), däribland många välkända Lenngren-texter, men också dikter av Franzén, Choraëus, Lindegren m. fl. Jag kunde själv bidra med några namn, exempelvis Charlotte Cederström, som aldrig lät trycka sina alster annat än i Åhlströms publikationer, och då anonymt (se Bengt Hildebrands artikel i Svenskt biografiskt lexikon).

Drygt hälften av de nya identifieringarna har skett med hjälp av ett kortregister över dikt-incipit, gjort av Nils Afzelius och förvarat i Kungl. Bibliotekets handskriftsavdelning. Det är resultatet av en genomgång av 66 författares verk och 36 övriga samlingar, främst tidningar och tidskrifter, framför allt från epoken 1750–1800, men också ett stycke in på 1800-talet. Det finns dock luckor. Afzelius gick exempelvis inte igenom Skaldestycken satte i musik. Mina egna undersökningar har främst gällt författarna J. Baggesen, I. R. Blom, P. Enbom, F. M. Franzén, A. D. Hummel, J. H. Kellgren, H. A. Kullberg, A. M. Lenngren, B. Lidner, C. J. Lindegren, K. L. Rahbek, A. G. Silverstolpe, J. Stenhammar. Jag har också hittat några danska förlagor i Dansk poetisk Anthologie (ed. Molbech, 1830–40). Sökandet skulle naturligtvis kunna fortsätta, men jag har satt en gräns här.

De flesta uppgifterna i följande förteckning är tillägg av författarnamn. Om det är fråga om rättelser eller andra tillägg anges detta särskilt. Vid översättningar används, liksom i den tidigare förteckningen, ett snedstreck enligt modellen originalförfattare /översättare.

Jag har här också tagit med sångerna i en ”Collection”, som trycktes av Åhlströms privilegierade nottryckeri men gavs ut av musikförläggarna Borg & Mannerhierta. Deras franska inriktning är tydlig både av titel och av innehåll i de två häften som utkom. De ägnade sig dock främst åt import av utländska musikalier.

Collection = Collection pour le pianoforte et la harpe, contenant Ouvertures, Ariettes, Rondeaux et petits pieces choisies. Magazin de Musique de Borg et Mannerhierta. Cah. I–II. Stockholm 1804–05.

Sång
*Textförfattare (F), rättelse (R) eller till-
lägg (T)*

Anonyma tonsättare

Af jord du kommen är
Blixt är stunden
Det var en lag i Grekeland
De ömma hjertans skyddarinna
Från Vereld jag glädjen bär
Gif akt, när Flaggan går opp
Hundra bålar fyllas i
Hör min vän det är ej
Jag är en man som har så vida
tågat
Naturen mig lärde
När til en blygd för våra
seder
F: Silverstolpe
R: "Lugn var dagen" av Åhlström
F: Rahbek/-
T: Se även "O Du som . . ."
R: Vereld, skall vara: Verelä (platsen för
svensk-ryska freden 1790)
F: Elers
F: Silverstolpe
F: Thure Wennberg
F+T: P. M. Troiel/- (Original: *Drikke-
vise* "Jeg er en Mand, som har
saa vidt omvandret")
F: J. Vibe (?)
F+T: Baggesen/Kellgren (Original:
Jordens Lethe, Drikkevise "Naar,
som vi daglig see desverre")

(Ny titel:) O Du som i ditt häng har slutit (-.-.) MT 90:10. ("Denna piece är
uppförd uti sällskapet Utile Dulci d. 24 Jan. 1787." – dvs. Gustav III:s
födelsedag. Musiken identisk med "De ömma hjertans", som troligen är en
nygraverad text till samma musik i en senare upplaga.)

Om hoppet sin stråle ej tände
O sällhet, o sällhet
Skön stod på livvets falska
stränder
Hvi gråter du, min vän
Vid ljuset af ett nytändt hopp
Öde, om du vill mig
F: Kotzebue/Eurén
F: Enbom
F: Lindegren
F: Prudentius/Sjöberg
F: Valerius
F: Lenngren (?)

Bark

Kom muntra löje
F: Cl. Fr. Horn

Bellman

Jag lämnar er på bergen
R: bergen, skall vara: borgen.
SV, skall vara: SU
T: Musiken är av Åhlström, flyttas dit.

(Tre nya titlar:)

Berton

(Henri Berton (1767–1844), fransk tonsättare)
Du tendre amour je cherissois (*Romance* ur *La Romance*. F. Loraux & Lesur.)
Collection, Cah. II, s. 9–12.
Belle cousine, un être aimable (*Vaudeville* ur *La Romance*. F. Loraux & Lesur.)
Collection, Cah. II, s. 12–14.

Boieldieu

(François Adrien Boieldieu (1775–1834), fransk tonsättare)
Je ne vous vois jamais rêveuse (*Air* ur *Ma Tante Aurore*. C. de Longchamps.)
Collection, Cah. II, s. 21–22.

Byström

Naturen mig lärde
F: J. Vibe (?)

(Två nya titlar:)

Cherubini

(Luigi Cherubini (1760–1842), italiensk-fransk tonsättare)
Sainval étoit encor dans l'âge (*Romance*. –.) Collection, Cah. II, s. 41–42.
Tu les brisas ces noeuds charmants (*Romance*. C. de Longchamps.) Collection,
Cah. II, s. 43–44.

Crusell

Jag har dig åter
F: Fr. de Ron

Dalayrac

(Ny titel:) Qui je dois encor esperer – Ännu ej förtviflan mig fällt (*Romance* ur *Le
chateau de Montenero*. F.-B. Hoffman.) Collection, Cah. I, s. 25–26.

Du Puy

Se solen hur prägtig
F+R: Enbom. (Den större parentesen
strykes.)
Till vinets och vällustens ära
F: Brelin

Frigel

Naturen mig lärde
F: J. Vibe (?)

Gleisman

Må Cytherens blommor
F: Anacreon/Paykull
Om hoppet sin stråle
F: Kotzebue/Eurén
Tyst satt jag, bortglömd bland
F: Baggesen/-
ruiner

<i>Gluck</i>	
Tyst stod Maj	F: Klopstock/Thorild
<i>Himmer</i>	
Du täcka barn af vilda parken	F: Hummel (?)
<i>Isouard</i>	
(Ny titel:) A Venise jeune fillette (<i>Barcarole</i> ur <i>Michel Ange</i> . Delrieu.) Collection, Cah. I, s. 27–28.	
<i>Kraus</i>	
Milda hopp! af himlens händer	F: H. A. Kullberg
(Ny titel:) Mina Herrar när ni skrinna (–. Clewberg–Edelcrantz) (Separattryck utan text med rubrik ”Musique till coupl., införde i Stockh. Posten” trol. 1787.)	
<i>Kublau</i>	
Nå, nå, unga flicka	F: Choraeus
<i>Lestrad</i>	
	T: Tonsättaren tillhör troligen släkten Möllersvärd-Lestrad, bekant från Bengt Lidners biografi.
I naturen hvilken lycklig frid	F: Hummel
<i>Mozart</i>	
Dig ensamhet, dig helgar	F: Hermes/Valerius
Mig lockar ingen bland de stora	F: D. Jäger/Valerius
<i>Muller</i>	
Det var en tid då människjan	F: G. Adlersparre (?)
I som tömmen bågaren	F: Franzén
<i>Palm</i>	
Den vinterliga stormen ren	F: L. P. Bagge
Han, som kan ensam glädje	F: Thaarup/–
Lät oss Bacchi ära höja	F: Anacreon/Paykull
Lät statskloke män	F: Zetlitz/Regnér
Hannas siska i sin bur	R: Hannas, skall vara: Nannas
Se ifrån kullen, öfver sträckan der	R: Sjöberg, skall vara: Cunningham/Silverstolpe. Original: <i>Elegy on a Pile of Ruine</i> .
Se mamma hur det brinner	F: Franzén
Snart mit hjerta domnade bort	R: hjerta domnade, skall vara: hjerta, domnande
Hvar dag jag känner i min själ	F: Valerius

Hvar skall min ängslan lugnet finna?	F: Enbom
Älskvärda nattfiol!	F: J. E. Angelini
<i>Stenborg</i>	
Kom muntra löje, sänk dig neder	F: Cl. Fr. Horn
<i>Trasten</i>	
På hinsidan jorden, der folket skall gå	F: Franzén
<i>Vogler</i>	
Hosianna, Davids son	F: Matteus 21:9
<i>Åhlström</i>	
Det var en gång en man af dygd	T: (Original: <i>Selskabssang</i> ”Der var engang en tapper Mand”)
Drag sällhetens förgyllning	F: Valerius
Du med trängande rop	T: (Original: <i>Til Lykken</i> ”Du, som Laengselen tidt kalder”)
Dunkelt ren bakom mig blånar	F: Franzén
Flicka, spinn, och laga så	F: Voss/Lenngren
Forntiden hade ett nyttigt skick	F+T: J. C. Tode/Stenhammar (Original: ”Oldtiden havde en god Skik”)
Hon flyr! hon flyr	F: E. Chr. v. Kleist/Bruun
Hur rödes jag ej af det sköna	F: Lidner & Enbom
Hör, min vän, det är ej åt	F: Thure Wennberg
Jag kom i verlden	F: Ch. Cederström
(Ny titel:) Jag lämnar er på borgen etc. (flyttas hit från platsen under Bellman)	
Jag redan ålderdomen känner	R: ”När jag”, skall vara: ”När jag den djupa”
Jag sjunger icke om kamp och strid	T: (Original: <i>Hvad jeg synger og ikke synger</i> ”Jeg synger ikke om Kamp og Krig”)
Jag sjungit har om vänskapen	F: Ch. Cederström
Kom muntra löje	F: Cl. Fr. Horn
Man prisar en forntid	F: Franzén
Min grönsiska och jag	F: Gleim/Hummel
Nej, mänsklighet! Jag ömt begråter	F: Lidner & Enbom

Nå! nå! unga flicka
 När til en blygd för våra seder
 O hvad är, som sårar
 Redan hann, sin purpurslöja
 Saliga timma, skapt för
 Skön, som Cyperns herrskarinna

Så priset man vinner
 Törst till blod
 Hvar är min graf
 Ve den mörke vise, som vill ila
 Vid den spegelklara viken
 Vinterns välde lycktar

Viss är döden – för mitt öga

Åter igen med lifvande blickar
 Ö! hvars höjder att bekransa

F: Choraesus
 F: Baggesen/Kellgren
 F: Franzén
 F+R: Franzén (inget frågetecken)
 F: Granberg
 T: (Original även med titeln *Idealia*
 ”Skjön og kjaelen som Cythere”.
 Övers. tämligen fri.)
 F: Wallmark
 F: Franzén
 F: Choraesus
 F: M. C. Bruun/–
 F: Ch. Cederström
 T: (Även i Stockholms Posten 1779: 130,
 med annan musik, se facsimil i Kell-
 gren, Saml. skr. = Svenska författare
 IX: 7: 1, s. 230.)
 F+T: Baggesen/Blom (Original: *Trös-
 ten* ”Vis er Döden, salig Slummer”)
 F: Regnér
 F: Franzén